HIZTEGIAN XERKATU

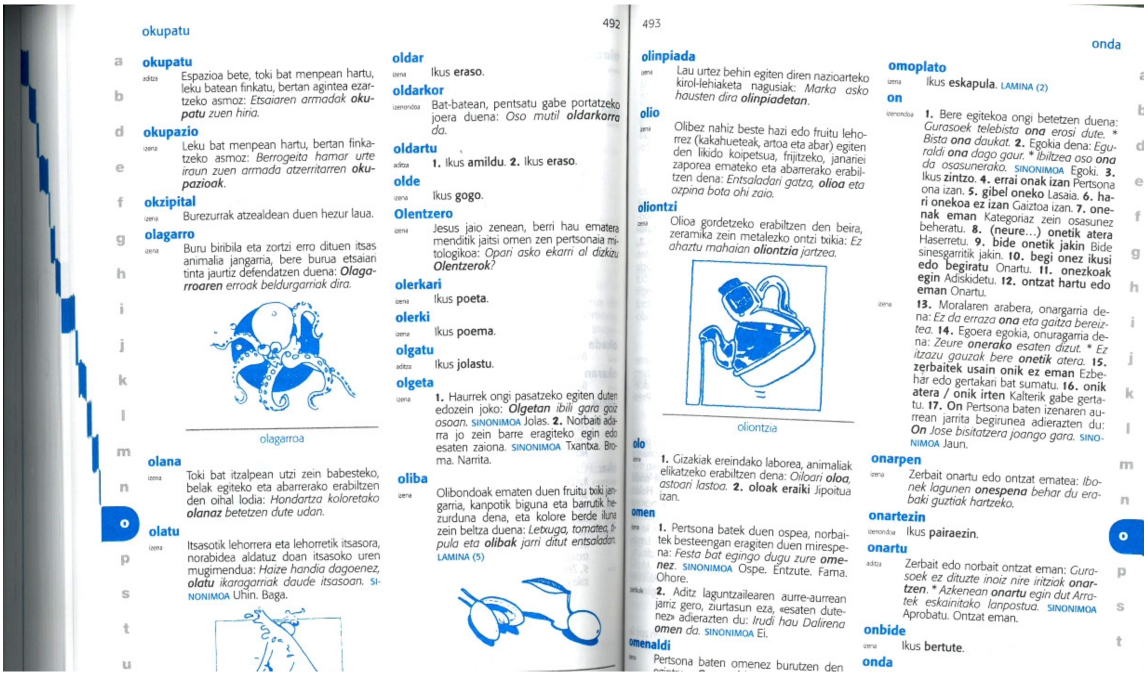

okupatu 492 | 493 onda

okupatu
aditza Espazioa bete, toki bat menpean hartu, leku batean finkatu, bertan agintea ezartzeko asmoz: *Etsaiaren armadak **okupatu** zuen hiria.*

okupazio
izena Leku bat menpean hartu, bertan finkatzeko asmoz: *Berrogeita hamar urte iraun zuen armada atzerritarren **okupazioak**.*

okzipital
izena Burezurrak atzealdean duen hezur laua.

olagarro
izena Buru biribila eta zortzi erro dituen itsas animalia jangarria, bere burua etsaiari tinta jaurtiz defendatzen duena: ***Olagarroaren** erroak beldurgarriak dira.*

olagarroa

olana
izena Toki bat itzalpean utzi zein babesteko, belak egiteko eta abarrerako erabiltzen den oihal lodia: *Hondartza koloretako **olanaz** betetzen dute udan.*

olatu
izena Itsasotik lehorrera eta lehorretik itsasora, norabidea aldatuz doan itsasoko uren mugimendua: *Haize handia dagoenez, **olatu** ikaragarriak daude itsasoan.* SINONIMOA Uhin. Baga.

oldar
izena Ikus **eraso**.

oldarkor
izenondoa Bat-batean, pentsatu gabe portatzeko joera duena: *Oso mutil **oldarkorra** da.*

oldartu
aditza **1.** Ikus **amildu**. **2.** Ikus **eraso**.

olde
izena Ikus **gogo**.

Olentzero
izena Jesus jaio zenean, berri hau ematera menditik jaitsi omen zen pertsonaia mitologikoa: *Opari asko ekarri al dizkizu **Olentzerok**?*

olerkari
izena Ikus **poeta**.

olerki
izena Ikus **poema**.

olgatu
aditza Ikus **jolastu**.

olgeta
izena **1.** Haurrek ongi pasatzeko egiten duten edozein joko: ***Olgetan** ibili gara goiz osoan.* SINONIMOA Jolas. **2.** Norbaiti adarra jo zein barre eragiteko egin edo esaten zaiona. SINONIMOA Txantxa. Broma. Narrita.

oliba
izena Olibondoak ematen duen fruitu txiki jangarria, kanpotik biguna eta barrutik hezurduna dena, eta kolore berde iluna zein beltza duena: *Letxuga, tomatea, tipula eta **olibak** jarri ditut entsaladan.* LAMINA (5)

olinpiada
izena Lau urtez behin egiten diren nazioarteko kirol-lehiaketa nagusiak: *Marka asko hausten dira **olinpiadetan**.*

olio
izena Olibez nahiz beste hazi edo fruitu lehorrez (kakahueteak, artoa eta abar) egiten den likido koipetsua, frijitzeko, janariei zaporea emateko eta abarrerako erabiltzen dena: *Entsaladari gatza, **olioa** eta ozpina bota ohi zaio.*

oliontzi
izena Olioa gordetzeko erabiltzen den beira, zeramika zein metalezko ontzi txikia: *Ez ahaztu mahaian **oliontzia** jartzea.*

oliontzia

olo
izena **1.** Gizakiak ereindako laborea, animaliak elikatzeko erabiltzen dena: *Oiloari **oloa**, astoari lastoa.* **2. oloak eraiki** Jipoitua izan.

omen
izena **1.** Pertsona batek duen ospea, norbaitek besteengan eragiten duen mirespena: *Festa bat egingo dugu zure **omenez**.* SINONIMOA Ospe. Entzute. Fama. Ohore.
partikula **2.** Aditz laguntzailearen aurre-aurrean jarriz gero, ziurtasun eza, «esaten dutenez» adierazten du: *Irudi hau Dalirena **omen** da.* SINONIMOA Ei.

omenaldi
izena Pertsona baten omenez burutzen den

omoplato
izena Ikus **eskapula**. LAMINA (2)

on
izenondoa **1.** Bere egitekoa ongi betetzen duena: *Gurasoek telebista **ona** erosi dute.* * *Bista **ona** daukat.* **2.** Egokia dena: *Eguraldi **ona** dago gaur.* * *Ibiltzea oso **ona** da osasunerako.* SINONIMOA Egoki. **3.** Ikus **zintzo**. **4. errai onak izan** Pertsona ona izan. **5. gibel oneko** Lasaia. **6. hari onekoa ez izan** Gaiztoa izan. **7. onenak eman** Kategoriaz zein osasunez beheratu. **8. (neure...) onetik atera** Haserretu. **9. bide onetik jakin** Bide sinesgarritik jakin. **10. begi onez ikusi edo begiratu** Onartu. **11. onezkoak egin** Adiskidetu. **12. ontzat hartu edo eman** Onartu.
izena **13.** Moralaren arabera, onargarria dena: *Ez da erraza **ona** eta gaitza bereiztea.* **14.** Egoera egokia, onuragarria dena: *Zeure **onerako** esaten dizut.* * *Ez itzazu gauzak bere **onetik** atera.* **15. zerbaitek usain onik ez eman** Ezbehar edo gertakari bat sumatu. **16. onik atera / onik irten** Kalterik gabe gertatu. **17. On** Pertsona baten izenaren aurrean jarrita begirunea adierazten du: ***On** Jose bisitatzera joango gara.* SINONIMOA Jaun.

onarpen
izena Zerbait onartu edo ontzat ematea: *Ibonek lagunen **onespena** behar du erabaki guztiak hartzeko.*

onartezin
izenondoa Ikus **pairaezin**.

onartu
aditza Zerbait edo norbait ontzat eman: *Gurasoek ez dituzte inoiz nire iritziak **onartzen**.* * *Azkenean **onartu** egin dut Arratek eskainitako lanpostua.* SINONIMOA Aprobatu. Ontzat eman.

onbide
izena Ikus **bertute**.

onda

Lehen hiztegia, Anaya Haritza

Xerka dezagun
- Nola sailkatuak dira hitzak hiztegia zati honetan?
- "olagarro, olatu, oldar, oldarkor, oldartu, olde, Olentzero, olerkari...olo" arteko hitz guziak letra berez hasten dira; nola egiten da orduan sailkatzeko?
- Nola deitzen dira orrialdeen gainaldean, ezker eta eskuin idatziak diren bi hitzak?
- Zer dira hiztegi batek ekartzen ahal dituen informazio guziak ("olagarro "hitzari buruz adibidez)?

Oroit
-Hiztegi batean xerkatzeko **ordena alfabetikoa** ongi jakin behar da.
-Bi orrialdeetan, gainaldean, ezker eta eskuinaldean diren lehen eta azken hitzak **erreferentzia hitzak** deitzen dira.

-Hiztegi batean **aditzak jokatugabean** agertzen dira (okupatu, oldartu, onartu), **izenak, izenondoak, aditzondoak... mugagabean** (olagarro, olerki, oldarkor).

Ordena alfabetikoan sailkatzea

1*Hitz hauek ordena alfabetikoan ordena itzazu.

a- joare – joko – jolas – jirafa – joan – jin - jokalari

....

b- lotsatu – lotu – lotsa – lotsagarri – lotsagabe - lotsati

....

c- belardi – belarritako – belar – bela – belarrondoko – belarjale - belarri

....

d- zatiketa – zati – zatitu – zatiki – zatikizun – zatitzaile - zatikatu

....

2*Lodiz den hitza alfabetikoki sailka ezazu.

a- **hegazti:** hegal – hegalari – hegaldatu – hegazkin – hego - hegoalde

....

b- **begira:** begi – begikotasun – begilabur – begi-nini – begirada – begirale - begiratu

....

3 Lodiz den hitza baino lehen diren hitzak urdinez azpimarra itzazu eta ondotik direnak gorriz.**

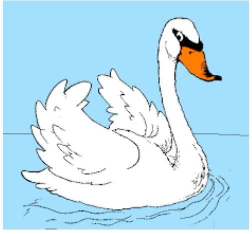

a- **aditu:** aditz – adin – adiskide – adio - adizlagun

b-**bele:** beltz – beldur – beltzaran – beldar - beltxarga

4* Gaizki sailkatuak diren hitzak azpimarra itzazu.

a- burdina - buruko- burmuin-buru- burruntzali- buruarin - burubero

b- eskaera – eskas – eskailera – eskaini – eskaintza – eskalapoi -

c- eske – eskema – esker – esku - eskertu

d- eskuaira – eskualde – eskubaloi – eskuin - eskubide – eskuila - esku-joko

Zer hitz mota den jakitea

5* Ondoko hitzak zer formetan eta zer hitz klasetan sailkatuak diren idatz ezazu.

adib.: *behiak = behi – izena*

igerilariak:......................... anaia:..

igotzen:............................. erortzen:...................................

mendiak:........................... ederra: ....

mirua:...............................

6* Erreferentzia hitz hauen artean koka daitezkeen bi hitz idatz itzazu.

(adib.: Lehen hiztegia, Anaya Haritza hiztegian).

a-antonimo - ..../...........................apaindura

b-mesfidatu - ..../..................;........mihi

c-bero- ..../.............................berriztatu

d-lertxun- ..../...............................limoi

7** Erreferentzia hitzen arabera, hitz bakoitza hiztegian non xerkatu behar den seinala ezazu gurutze batez.

hitza	erreferentzia hitzak	2 orrialde horietan da	urrunago	gibelera joan behar
adib.: bazka	*bata-bazter*	*X*		
lauso	Lauburu - lehen			
baloi	Bakailao - balea			
hesi	Heste - higitu			